

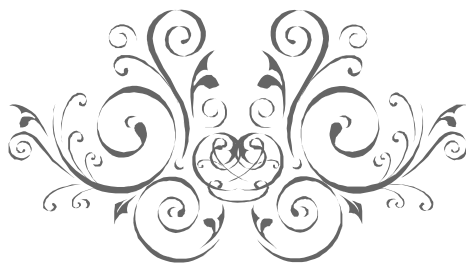
גמרא סדורה

מסכת שבת

פרק כ"ד - "מי נְשֶׁהְחֻשֵׁיךְ"

מהדורה זו מוקדשת לילדי ונוער עתניאל הנפלאים
שנוסף ללימודיהם ועיסוקיהם באים כל לילה ללמוד את הדף היומי
"מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צורריך להשבית אויב ומתנקם" (תהלים ח, ג)

לימוד פרק זה מוקדש למיגור המגיפה
ולרפואה שלימה לכל החולים, בארץ ובעולם
ובתוכם לכל אלו הקרובים אל ליבנו

המהדורה המעניקה חווית הצלחה
ומאהיבה את הגמרא על לומדיה

יוצא לאור על ידי עמותת "וכל בניך לימודי ה"

י"ז מנחם אב תש"פ

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמיין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

תודה רבה לכל הלומדים שהעירו הערות והארות,
בזכותם מהדורה זו טובה יותר.
ובייחוד לרב נתנאל אריאל שהגיה, העיר והאיר הארות רבות בכשרון רב,
את כל מסכת שבת, אני מודה לו ולכולם

©

כל הזכויות שמורות

על הניקוד, הפיסוק החלוקה לסוגיות, פסקאות, עיצוב ועימוד,
שמורות לעמותת "וכל בניין לימודיך" ולדניאל ברק ווינט.

מסכת שבת פרק כ"ד - "מי שֶהֶחֱשִׂיךְ"

1. קנג, א

רפ"י

מתני'

מי שהחשיך. נותן כיסו לנכרי. מבעוד יום:
ואם אין עמו. הא יש עמו לנכרי עדיף כדמפרש בגמרא:
לחצר החיצונה. של עיר שהוא מקום המשתמר ראשון ובא לפרק מן החמור:
נוטל. בידו מעליו כלים הניטלין בשבת ושאין ניטלין מתיר החבלים של אוכף שהן קשורים בהן והשקין נופלין:

גמ'

מאי טעמא שרי ליה למיתב לנכרי. והרי הוא שלוחו לישאנו בשבת:
מעמיד עצמו. מלהציל ממונו:
דוקא כיסו. דכיון דטרח בה שעיי טורח הוא משתכר חייס עלה ואי לא שרית ליה הא אתי לאיתויי:
ולא אמרן. דמציאה לא אלא דלא אתיא לידיה קודם שתחשך ולא הגביחה ולא זכה בה:

משנה

מי שֶהֶחֱשִׂיךְ בְּדֶרֶךְ - נֹתֵן כִּיסוֹ לְגוֹי, וְאִם אֵין עִמּוֹ גּוֹי - מְנִיחוֹ עַל הַחֲמוֹר. הַגִּיעַ לְחֶצֶר הַחִיצוֹנָה - נוֹטֵל אֶת הַכְּלִים הַנִּיטְלִין בְּשַׁבָּת, וְשֹׂאֵינָן נִיטְלִין בְּשַׁבָּת - מֵתִיר הַחֲבָלִים, וְהַשְּׂקִין נוֹפְלִין מֵאֵילֵיהֶם.

גמרא

מאי טעמא שרו ליה רבנן למיתב כיסיה לגוי?

קים להו לרבנן: דאין אדם מעמיד עצמו על קמונו, אי לא שרית ליה - אתי לאיתויי ארבע אמות ברשות הרבים.

אמר רבא:

דוקא כיסו, אבל מציאה - לא.

פשיטא! "כיסו" תנן!

מהו דתימא: הוא הדין אפילו מציאה, והאי דקתני: "כיסו" - אורחא דמילתא קתני, קא משמע לן.

ולא אמרן אלא: דלא אתי לידיה, אבל אתי לידיה - ככיסיה דמי.

איכא דאמרי:

בעי רבא:

מציאה הבאה לידו - מהו?

כיון דאתא לידיה - ככיסיה דמי,

או דילמא:

כיון דלא טרח בה - לאו ככיסיה דמי?

תיקו.

כ"י

2. קנג, א-ב

"אין עמו גוי [- מניחו על החמור]"

האי אדם. ויש במינו שחייב במצות ואתי לאיחלופי:
לשוטה. יהיב דלית ליה דעת כלל אבל חרש דעתא קלישתא אית ליה כדאמרי' ביבמות (דף קיג):

לא תצא לחולין. והויא תרומה לאסור לזרים ויחזור ויתרום הפקח אחרת:

שהוא ספק. אי דעת צולתא היא אי לא ולר' יצחק ודאי לקטן יהיב ליה דלאו בר מצות הוא ולא לחרש דספק חייב במצות הוא:

אליבא דרבנן. דאמרי לאו דעתא צילתא היא ולענין מצות הרי הוא כקטן:

ותורם את שאינו שלו. בלא רשות דכתיב (דברים יד) תבואת זרעך וחרש שוטה וקטן דכתיב אשר ידבנו לבו שיש לו לב להתנדב בהש"ס ירושלמי:

אפילו ברשות. דשליחות מהיכא אתרבי מכן תרימו גם אתם גם לרבות שלוחכם ומה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית:

טעמא ד"אין עמו גוי",
הא יש עמו גוי - לגוי יהיב ליה.

מאי טעמא?

חמור - אתה מצווה על שביתתו,
גוי - אי אתה מצווה על שביתתו.

חמור וחרש שוטה וקטן:
אחמור - מנח ליה,
לחרש שוטה וקטן - לא יהיב ליה.

מאי טעמא?

הני - 'אדם',
האי - לאו אדם.

חרש ושוטה - לשוטה.
שוטה וקטן - לשוטה.

איבעיא להו:
חרש וקטן - מאי?

אליבא דרבי אליעזר - לא תיבעי לך,
דתניא:

"דבי יצחק אומר משום רבי אליעזר:
תרומת חרש - לא תצא לחולין,
מפני שהוא ספק".

קנג,ב

כי תיבעי לך אליבא דרבנן,
דתנן:

"חמשה - לא יתרומו,
ואם תרמו - אין תרומתן תרומה,
אלו הן: חרש,
שוטה,
וקטן,

והתורם את שאינו שלו,
וגוי שתרום את של ישראל אפילו בראשותו" (תרומות א, א).

מאי?

לחרש יהיב ליה - דקטן אתי לכלל דעת,
או דילמא:

לקטן יהיב ליה - דחרש אתי לאחלופי בגדול פיקח?

איכא דאמרי': לחרש יהיב ליה.

איכא דאמרי': לקטן יהיב ליה.

3. קנג, ב

אין שם לא גוי ולא חמור ולא חרש ולא שוטה ולא קטן - מאי?

אמר רבי יצחק:

עוד אחרת היתה, ולא רצו חכמים לגלותה.

מאי "עוד אחרת היתה"?

מוליכו 'פחות פחות מארבע אמות'.

אמאי "לא רצו חכמים לגלותה"?

משום: **"מבד אלהים הסתר דבר, ומבד מלכים חקר דבר"** (משלי כה, ב).

והקא, מאי **"מבד אלהים"** איפא?

דילמא אתי לאתויי ארבע אמות ברשות הרבים.

תניא:

"דבי אליעזר אומר:

בו ביום גדשו סאה.

רבי יהושע אומר:

בו ביום מחקו סאה."

תניא:

"משל דרבי אליעזר,

למה הדבר דומה?

לקופה מלאה קישואין ודילועין,

אדם נותן לתוכה חרדל והיא מחזקת.

משל דרבי יהושע,

למה הדבר דומה?

לעריבה מלאה דבש,

נותן לתוכה רימונים ואגוזים והיא מקיאה."

רס"י

עוד אחרת היתה. תקנה לכיס

להצילו:

ואמאי לא רצו לגלותה. להעלים

דברי תורה:

כבוד אלהים הסתר דבר. מותר

להסתיר דברי תורה לכבוד

שמים:

וכבוד מלכים חקור דבר. אין

להסתיר לכבוד עושר אדם

וחשיבותו אלא שב ותחקרהו:

בו ביום גדשו סאה. ביום שעלו

לעליית חנניה בן חזקיה וגזרו

י"ח דבר וזו אחת מהן היתה

כדאמרין בפ"ק (דף יז:): נותן

כיסו לנכרי בו ביום גזרו שלא

יוליכנו פחות פחות מד"א אם

יש שם נכרי אותו יום הרבו סייג

לתורה במדה גדושה ויפה מדדו

להרבות גדר בישראל:

מחקו סאה. במדה מחוקה

מדדו בו ביום שהרבו לגזור

יותר מדאי ואין יכולין לעמוד

בגזירתם ומתוך כך עוברין על

דברי תורה נמצאת מדתם

מחוקה מטפיפתה וטוב היה

להם להיות מדתם טפופה ולא

תבא לידי מחק מרוב גדושה:

והיא מחזקת. את החרדל שנופל

החרדל בין הקישואין אף כאן

יפה תקנו והוסיפו דבר

המתקיים:

והיא מקיאה. את הדבש שהיה

בה ראשון אף אלו ע"י גזירתם

גרמו לעבור דשמא לא יאמין

את הנכרי והם לא התירו

להוליכו פחות פחות מארבע

ואדם אינו מעמיד עצמו על

ממונו ואתי לאיתויי ד' אמות:

4. קנג, ב

רפ"י

והלא מחמר. מנהיג חמור טעונה קרוי מחמר: ורחמנא אמר לא תעשה כל מלאכה אתה ובהמתך. ואיזוהי סתם מלאכה העשויה על ידי שניהם זו היא שהיא טעונה והוא מחמר: מניחו עליה כשהיא מהלכת. לאחר שנעקרה ללכת דלאו עקירה היא כדאמר בפ"ק (דף ג.) גבי הטעינו חברו אוכלין ומשקין וכיון דאדם לא מיחייב בה חטאת כי האי גוונא כאן מותר דהכא נמי מלאכה כתיב והא לאו מלאכה היא: וקאתי למיעבד עקירה והנחה. כשחוזרת ונעקרת ללכת אחר הטלת מים או גללים: נוטלו הימנה. ולאחר שתחזור ותעקור רגל יניחנו: אי הכי אפילו על חברו. יכול לעשות כן כיון דלאו איסורא דאורייתא היא גבי כיס שרי: כל שבגופו חייב חטאת. כי עביד ליה איהו כוליה כגון מעביר ד' אמות ברה"ר אפי' עקרו מן הארץ דרך הליכתו חייב דהא איכא עקירת חפץ בידים ולא בעינן עמידה אלא בטעון ועומד מבעוד יום או כשהטעינו חברו דלא עקר ליה להאי חפץ אבל הכא הא עקר ליה הלכך כי עביד ליה חבריה הוי ליה שנים שעשאה ואסור מדרבנן ולא שרייה גבי כיס:

אמר מר:

"אין עמו גוי - מניחו על החמור."

והלא מחמר,

ורחמנא אמר: "לא תעשה כל מלאכה" ⁶⁷⁷ (שמות כ, ט)!

אמר רב אדא בר אבהו:

מניחו עליה כשהיא מהלכת.

והא אי אפשר דלא קיימא להשתין מים ולהטיל גללים, ואיכא עקירה והנחה!

כשהיא מהלכת - מניחו עליה,

כשהיא עומדת - נוטלו הימנה.

אי הכי, אפילו חברו נמי!

אמר רב פפא:

כל שבגופו - חייב חטאת, בחברו - פטור אבל אסור, כל שחברו - פטור אבל אסור, בחמורו - מותר לכתחלה.

5. קנג, ב

אמר רב אדא בר אבהו:

היתה חבילתו מונחת לו על כתיפו - רץ תחתיה עד שפגיע לביתו.

דוקא רץ, אבל קלי קלי - לא.

מאי טעמא?

כיון דלית ליה היכרא - אתי למיעבד עקירה והנחה.

סוף סוף, כי מטא לביתה - אי אפשר דלא קאי פורתא, וקמעיל מרשות הרבים לרשות היחיד!

דזריק ליה פלאחר יד.

רש"י

מונחת לו על כתיפו. מבעו"י

וקדש עליו היום:

רץ תחתיה. וכל כמה דלא עמד

לפוש אין כאן עקירה לאיסור:

קלי קלי. מעט מעט כלומר

בנחת:

למיעבד עקירה והנחה. כלומר

דזימנין דקאי ולא אדעתיה

אבל רץ היכרא איכא:

כלאחר יד. שלא כדרך זריקה

כגון מכתפיו ולאחוריו:

6. קנג, ב - קנד, ב

רש"י

בשוגג. במלאכה שהוא עושה לבדו:
אף בהמתו. אף מלאכה שעושה על ידי בהמתו דהיינו מחמר אחר חמור טעונה:
חדא דכתיב תורה אחת יהיה לכם וגו' עד דעביד מעשה בגופיה. כדכתיב לעושה בשגגה והכא לא קא עביד מלאכה אלא דבור בעלמא שמנהיג בקול הרי דבשוגג אינו חייב קרבן:
ועוד. דקאמרת נמי במזיד חייב סקילה קשיא דתנן בסנהדרין (דף נג.) גבי נסקלים המחלל את השבת נסקל אם חללו בדבר שחייבים על שגגתו חטאת ועל זדונו סקילה:
מכלל דאיכא. חילול דאין חייבין על שגגתו חטאת ולא על זדונו סקילה:
ואליבא דר"ע. דאמר דאורייתא נינהו והוי מחלל ומיהו אין חייבין לא על שגגתו חטאת כו':
אליבא דר' יוסי. דאמר בפרק כלל גדול (לעיל דף ע.) הבערה ללאו יצאת:
רב זביד מתני. להא דרמי בר חמא הכי:
אינו חייב חטאת. דילפינן מעיז דעד דעביד מעשה בגופיה:
אבל במזיד חייב סקילה. מהיקישא דאתה ובהמתך דלעיל:

אמר רמי בר חמא:

המחמר אחר בהמתו בשבת, בשוגג - חייב חטאת, במזיד - חייב סקילה.

מאי טעמא?

אמר רבה⁶⁷⁸:

דאמר קרא: **"לא תעשה כל מלאכה אתה ובהמתך"**⁶⁷⁹ (שמות כ, י), בהמתו דומיא דידיה, מה הוא: בשוגג - חייב חטאת, במזיד - חייב סקילה, אף בהמתו נמי: בשוגג - חייב חטאת, במזיד - חייב סקילה.

אמר רבא:

שתי תשובות בדבר: חדא:

דכתיב: **"תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה.**

והנפש אשר תעשה ביד רמה"⁶⁸⁰ (במדבר טו, כט-ל), והנפש כל התורה כולה לעבודה זרה, מה עבודה זרה - דעביד מעשה בגופיה, הכא נמי - עד דעביד מעשה בגופיה!

ועוד:

תנן:

"המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת ועל זדונו סקילה" (סנהדרין סו.).

מכלל דאיכא מידי דאין חייבין על שגגתו חטאת ולא על זדונו סקילה, ומאי ניהו?

"לאו" דמחמר!

לא!

תחומין, ואליבא דרבי עקיבא. והבערה, אליבא דרבי יוסי.

קנד, א רב זביד מתני הכי:

אמר רמי בר חמא:

המחמר אחר בהמה בשבת, בשוגג - אינו חייב חטאת, במזיד - חייב סקילה.

מתניב רבא:

"המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת - חייבין על זדונו סקילה."

הא אין חייבין על שגגתו חטאת - אין חייבין על זדונו סקילה!

⁶⁷⁸ ע"פ מסורת הש"ס.

⁶⁷⁹ יום השביעי שבת לה' אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך

⁶⁸⁰ כט האזרח בני ישראל ולגר הגר בתוכם תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה. ל והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר את ה' הוא מגדף ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמה

רש"י

מי קתני: הא אין חייבין כו'?!
 הכי קאמר: דבר שחייבין על שגגתו חטאת - חייבין על זדונו סקילה,
 ויש דבר שאין חייבין על שגגתו חטאת - וחייבין על זדונו סקילה,
 ומאי ניהו?
 מחמור.

רבא אהוה דרב מרי בר רחל,
 ואמרי לה: אבוה דרב מרי בר רחל:

ללישנא בתרא, קשיא הא דרב אכשריה לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסיה דבבלי!
 דילמא תרי מרי בר רחל הוו.

הוה מתני להא שמעתא⁶⁸¹ משמיה דרבי יוחנן לפטור:

אמר רבי יוחנן:

המחמור אחר בהמתו בשבת - פטור מקלום.

בשוגג - לא מחייב חטאת, דהוקשה כל התורה כולה לעבודה זרה,

במזיד - נמי לא מחייב, דתנן:

"המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת ועל זדונו סקילה" (סנהדרין סו),

הא 'אין חייבין על שגגתו חטאת' - אין חייבין על זדונו סקילה.

בלאו - נמי לא מחייב, דהוה ליה 'לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין',

וכל 'לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין' - אין לוקין עליו.

ואפילו למאן דאמר: 'לוקין' - ליכתוב רחמנא: 'לא תעשה כל מלאכה ובהמתך',

"אתה" (שמות כ, י) - למה לי?

הוא ניהו - דמחייב,

בהמתו - לא מחייב.

קנב,

מי קתני: הא אין חייבין כו'?!
 הכי קאמר: דבר שחייבין על שגגתו חטאת - חייבין על זדונו סקילה,
 ויש דבר שאין חייבין על שגגתו חטאת - וחייבין על זדונו סקילה,
 ומאי ניהו?
 מחמור.

רבא אהוה דרב מרי בר רחל,
 ואמרי לה: אבוה דרב מרי בר רחל:
 ללישנא בתרא, קשיא הא דרב אכשריה לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסיה דבבלי!
 דילמא תרי מרי בר רחל הוו.

הוה מתני להא שמעתא⁶⁸¹ משמיה דרבי יוחנן לפטור:
 אמר רבי יוחנן:
 המחמור אחר בהמתו בשבת - פטור מקלום.

בשוגג - לא מחייב חטאת, דהוקשה כל התורה כולה לעבודה זרה,

במזיד - נמי לא מחייב, דתנן:

"המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת ועל זדונו סקילה" (סנהדרין סו),

הא 'אין חייבין על שגגתו חטאת' - אין חייבין על זדונו סקילה.

בלאו - נמי לא מחייב, דהוה ליה 'לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין',

וכל 'לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין' - אין לוקין עליו.

ואפילו למאן דאמר: 'לוקין' - ליכתוב רחמנא: 'לא תעשה כל מלאכה ובהמתך',

"אתה" (שמות כ, י) - למה לי?

הוא ניהו - דמחייב,

בהמתו - לא מחייב.

⁶⁸¹ שוטנשטיין ע"פ דפוסים ישנים

רש"י

טעונה כלי זכוכית. שאין ניטלין בידו להניחן לארץ: **והאנן תנן נוטל את הכלים הניטלין**. וכלי זכוכית ניטלין הן ולמה לי מתיר את החבלים: **דאומני**. מקיז דם שאין ראויין בשבת לכלום לפי שמאוסים: **והא מבטל כלי**. כרים וכסתות כשמניחן תחת דבר שאין ניטל מבטלן מהיכנן דשוב לא יטלם משם ודמי לסותר: **בשליפי זוטרי**. משואות קטנים ששומט הכר מתחתיהם ונופלין על הכר השני וכן עד שמגיען לארץ: **עששיות של זכוכית**. מש"ש {מש"ש: גושים, עששות} בלע"ז ואע"פ שהעששיות משתברין אלמא אסור להניח כרים וכסתות תחתיהן: **בכולסא**. חתיכות רחבות של זכוכית שאינם כלים ועושין מהן חלוטות וכיון דליכא פסידא בשבירתן וסופן להחתך בחתיכות קטנות לא שרו להביא כרים ולהניח תחתיהן: **[טבל לא חזי ליה]**. דמוקצה הוא ואפילו לכהנים לא חזין: **ומאי אף על פי שמשתברין**. הא ליקא פסידא: **מהו דתימא להפסד מועט נמי חששו**. ויביא כרים ויניח תחתיהם דהא ודאי אי אפשר בלא הפסד מועט שניצוצות ניתזין בשבירתן שאינם ראויין לכלום:

7. קנד, ב

הגיע לחצר החיצונה - נוטל את הכלים הניטלין בשבת. **ושאינן ניטלין בשבת** - מתיר החבלים, **והשקין נופלין מאיליהם**!]

אמר רב הונא:

היתה בהמתו טעונה כלי זכוכית - מביא כרים וכסתות ומניח תחתיה, ומתיר החבלים, והשקין נופלים.

והאנן תנן:

נוטל את הכלים הניטלין בשבת!

כי קאמר רב הונא - בקרני דאומנא, דלא חזיא ליה.

והא קא מבטל כלי מהיכנו!

בשליפי זוטרי.

מיתיבי:

"היתה בהמתו טעונה: טבל, ועששיות, מתיר את החבלים, והשקין נופלין, ואף על פי שמשתברין!"

התם - בכולסא.

דיקא נמי,

דקתני דומיא ד"טבל",

מה טבל - דלא חזי ליה,

אף הקא נמי - לא חזי ליה.

ומאי "אף על פי שמשתברין"?

מהו דתימא: להפסד מועט נמי חששו, קא משמע לן.

8. קנד, ב

תניא:

"דבי שמעון בן יוחי אומר:

היתה בהמתו טעונה שליף של תבואה -

מניח ראשו תחתיה, ומסלקו לצד אחר, והוא נופל מאליו.

חמורו של רבן גמליאל היתה טעונה דבש, ולא רצה לפורקה עד מוצאי שבת, למוצאי שבת מתה."

והאנן תנו:

"נוטל פלים הניטלין!"

כשהדביש.

הדביש - למאי חזי?

לכתיתא דגמלי.

ויתיר חבלים, ויפלו שקיין!

מיצטרו זיקי.

וקביא פרים וכסתות ויניח תחתיהן!

מטנפי, וקמבטל כלי מהיכנו.

והאיכא צער בעלי חיים!

קסבר:

צער בעלי חיים - דרבנן.

רס"י

שליף. משוי של תבואה של

טבל:

והא אנן תנן כו'. ודבש ניטל

בשבת ואמאי לא רצה לפורקה:

כשהדביש. החמיץ:

למאי חזי. ואמאי אייתי רבן

גמליאל:

לכתיתא דגמלי. לכתית של

גמלים

רדויישדוד"א

{ רידויישדור"א: קיהיין,

פגימות }:

ויתיר החבלים ויפלו שקים.

דהכי תנן במתניתין בדבר שאינו

ניטל ומשני מצטרו זיקי נבקעים

הנודות בנפילתן לארץ:

מטנפי. בדבר הנשפך עליהם

וקא מבטל כלי מהיכנו דשוב

אין ראויין לבו ביום לכלום:

והא איכא צער בעלי חיים.

וליתי דאורייתא ולידחי דרבנן

ביטול כלי מהיכנו:

קסבר. ר"ג צער בעלי חיים

דרבנן ופלוגתא היא באלו

מציאות (בי"מ לב): דמשפשף

לבריה אגבא דחמרא בשבת

לשעשע התינוק:

9. קנד, ב - קנה, א

אב"י אשכחיה ליה לרבה דקא משפשף ליה לבריה אגבא דחמרא.

אמר ליה:

קא משתמש מר בבעלי חיים!

אמר ליה:

צדדיו הן,

וצדדיו - לא גזרו בהו רבנן.

מנא תימרא?

דתנן:

"מתיר חבלים, והשקין נופלין".

מאי לאו, בחבר גוולקי, דהוה להו צדדיו,

וצדדיו - לא גזרו בהו רבנן.

לא, בחבר אגלווקי, דלא הוה צדדיו.

אי נמי,

בלכתא.

איתביה:

"שתים בידי אדם, ואחת באילן - בשרה,

ואין עולין לה ביום טוב".

מאי לאו דחק ביה באילן, דהוה להו צדדיו, וצדדיו - אסורין!

לא, דכפיה לאילן ואנח סיכוה עילויה, דקמשמש באילן.

אי הכי,

אימא סיפא: "שלוש בידי אדם, ואחת באילן - בשרה,

ועולין לה ביום טוב".

ואי דכפיה לאילן - אמאי עולין לה ביום טוב?

ואלא מאי - צדדיו אסורין!?

סוף סוף, אמאי עולין לה ביום טוב?

אלא: התם - בגוואזא פרסכנא,

דאילן גופיה דופן בעלמא הוא דשוניה.

דיקא נמי,

דקתני: "זה הפלל: כל אילו שינטל האילן ויכולה לעמוד - עולין לה ביום טוב".

שמע מינה.

לימא פתנאי:

"אין עולין לה ביום טוב.

רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר:

עולין לה ביום טוב".

מאי לאו, בהא קמיפלגי:

דמר סבר: צדדיו - אסורין,

ומר סבר: מותרין.

רפ"י

קא משתמש מר בבעלי חיים. ותנן (ביצה דף לו.) לא רוכבין על גבי בהמה וה"ה לכל תשמיש:

צדדיו. שאינו מרכיבו עליו אלא משפשפו על צדי גבו ואין זה דרך תשמישו ורבנן לא גזרו בה:

מאי לאו בחבר גוולקי. דהוה להו צדדיו גוואלקי עשקני"ס חבר גוואלקי שתיים מחוברות יחד ברצועות ומרכיבין על החמור זו מכאן וזו מכאן וצריך לסלקן יחד וליקרב אצל החמור ומשפשף עצמו ונשען גופו בצדי החמור:

בחבר אגלווקי. שתיים שאין מחוברות יחד אלא על ידי טבעת מתכת שבראש הרצועה ובו מסמר קטן כעין שעושין לחבק שקורין צינגלי"א {חבק (רצועת-בטן לסוס וכיו"ב)} שאינו צריך אלא למשוך מעט והמסמר יוצא והן מתנתקות זו מזו:

אי נמי בלכתא. כעין שעושין לדרדור יין שיש בהן טבעות של חבל לכל אחד ואחד ומכניס טבעת בטבעת ונוטל עץ כפוף קטן ומכניסו בפנימי ושוב אינו יוצא מחברו וכשבא לסלקו מושך העץ אליו והן מתנתקין זה מזה ונופלין:

שתיים בידי אדם ואחת באילן. גבי סוכה תנן שכשירה בגי' דפנות ואם עשה שתיים כהלכתן והשלישי עשה באילן כשירה דפנות לא איכפת לן אם מחוברות הם וה"ה אם כולן נקבעות באילן והא דנקט שתיים בידי אדם רבותא אשמועינן דאפילו הכי אין עולין לה לאכול ולישן באותה סוכה ביי"ט מפני שסככה קשור בדופניה ונשען עליה והוא משתמש על סככה ונותן כליו ונמצא משתמש באילן כל כניסה דסוכה נקיט בלשון עלייה במסכת סוכה לפי שרובן עושין סוכותיהן בראש גגן דבכמה דוכתינן תנן בה הכי אין מטריחין אותו לעלות אמר להם העולם לסוכה אבל מוריד הוא את הכלים וכן הרבה:

מאי לאו דחק ביה באילן. ואותיב ביה קנים של דפנות בנקבים שנקב הרבה בגופו של אילן וסיכך שוב על אותן דפנות ומי"מ אין כאן תשמיש אלא בצדי אילן:

דכפיה לאילן. לענפיו העליונים הטה לצד אילן אחר וכן של זה לזה וקשרן אלו עם אלו ומהן נעשה הדופן:

אמאי עולין לה ביי"ט. הרי הסכך נשען עליו והוא משתמש בו: ה"ג אלא מאי צדדיו אסורין סוף סוף אמאי עולין לה ביי"ט אלא התם בגוואזא פרסכנא שאילן גופיה דופן בעלמא שווייה. גוואזא פרסכנא אילן שענפים הרבה יוצאין מצדדיו ומתפשטין לכאן ולכאן ושוינהו דופן בעלמא לסוכה ולא סמך הסכך עליהן ולהכי נקט גוואזא פרסכנא ולא שבקיה כדקא סי"ד דכפיה ולישני כגון דלא סמך הסכך עליה משום דכיון דדופן רביעי הוא שאינו צריך לסוכה דהא בגי' כשירה והסכך נמי לא סמך עליה לא טרח למעבד לו דופן להכי אוקמא בגוואזא פרסכנא וממילא הוא בלא טרחא:

מאי לאו בהא קמיפלגי כו'. וכגון דחק באילן ומותיב קנים בצדדיו וסיכך עליהן דהוה ליה משתמש בצדדיו כשמשתמשין על ידי סככה דאי לא בהא פליגי במאי מוקמא פלוגתייהו דהא כולי עלמא סברי אסור להשתמש באילן:

רש"י

אמר אב"י. אי"נ בהכי פליגי ליכא למימר דסבירא ליה (לת"ק) צדדין מותרין דהני לאו צדדין נינהו אלא צדי צדדים שהקנים הנתונים בנקבים צדדין והסיכוך הנתון על גבן צדי צדדים ובצדי צדדים פליגי:

יתד. נגר: **ותלה בה כלכלה.** ונתן בה עירובו והוא נתכוון לשבות למטה תחת האילן:

למטה מ' טפחים. אם הכלכלה בתוך י' לארץ עירובו עירוב דהוא ועירובו ברה"ר אבל למעלה מ' וסתם כלכלה רחבה ארבעה הויא לה כלכלה רשות היחיד והוא נתכוין לשבות ברשות הרבים ואינו יכול ליטלו שם ולאכלו וכיון דאינה סעודה הראויה לו אינו קונה שבייתה על ידה:

טעמא דנעץ יתד. דכי שקיל לעירובו משתמש בצדי צדדין אבל לא נעץ יתד אלא קשרה בצדי אילן לא:

הכא בכלכלה דחוקה. שפיה צר וקצרה היא ומכניס ידו לתוכה בדוחק הלכך אי ממש הוה קטר לה בצדי אילן כי שקיל ליה לעירוביה מניד ליה לאילן הלכך כי איכא יתד הוא דשרי ואי לא לא:

האי דרגא דמדלא. סולם שעולין בו לסוכת נוצרים שעושין ע"ג קונדיסין גבוהין והיא סמוכה לאילן:

לא לינחיה. ראש הסולם אדיקלא לא יסמוך ראש הסולם לצד דקל דכי סליק משתמש בצדדין:

אלא לינחיה אגוואזי לבר מדיקלא. יתקע יתד בצדי האילן ויסמוך הסולם עליו דהוה ליה יתד צדדים וסולם צדי צדדין:

וכי סליק לא לינח כרעיה על היתד אלא אקניא. על שליבות הסולם או קנים היוצאים מהקונדיסין:

אמר אב"י:

לא,

דכולי עלמא: צדדין - אסורין,

והכא בצדי צדדין קמיפלגי:

מר סבר: צדי צדדין - אסורין,

ומר סבר: צדי צדדין - מותרין.

רבא אמר:

מאן דאסר בצדדין - אסר נמי בצדי צדדין,

מאן דשרי בצדי צדדין - שרי נמי בצדדין.

איתיביה רב משרשיא לרבא:

"נעץ יתד באילן ותלה בה כלכלה,

למעלה מעשרה טפחים - אין עירובו עירוב,

למטה מעשרה טפחים - עירובו עירוב."

טעמא דנעץ יתד באילן,

הא לא נעץ - אפילו למטה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב.

והא האי תנא דקאסר בצדדין, וקשרי בצדי צדדין!

אמר רב פפא:

הכא בכלכלה דחוקה עסקינן,

דבהדי דשקיל ליה לעירוב קמניד ליה לאילן, וקמשמש באילן גופיה.

והלכתא:

צדדין - אסורין,

צדי צדדין - מותרין.

אמר רב אשי:

השתא דאמרת: צדדין - אסורין,

האי דרגא דמדלא - לא לינחיה איניש אדיקלא, דהוה להו צדדין,

אלא, לינחיה אגוואזי לבר מדיקלא,

וכי סליק - לא לינח כרעיה אגוואזי, אלא ליתנח אקנין.

קנה,א

10. קנה, א-ב

רז"י

מתני'

פקיעי עמיר. קשין של שבלים (שאותם) שאגדים מתירין אותם שיהו נוחין לבהמה לאוכלה:

מפספסין. שכן דרך שמפזרים לבהמה העשבים ויפין לה לאוכלן שכשהן דחוקין מתחממין ואינה מריחה ריחה כל כך וקצה בהן:

את הכיפין. מפרש בגמרא וכן זירין:

אין מרסקין. אין מחתכין:

שחת. עשב של תבואה והוא אספסתא ומשום דטירחא דלא צריך הוא:

רבי יהודה מתיר בחרובין לדקה. ששינייה דקות וקשין לה:

גמ'

הן הן פקיעין הן הן כיפין. כולן קשין של שבלין הן מיהו פקיעין תרי שאינן קשורין אלא בשני ראשים:

כיפין תלת. קשורין ג' [אגודים]: **זירין דארזא.** ענפים לחין של ארז שמזרדין אותם ובעודם לחין ראויין לבהמה ורוב בני אדם מניחין אותם לעצים:

וה"ק מתירין פקיעי עמיר ומפספסין. דכיון דמעיקרא אוכלא נינהו מותר לטרוח בהן להכשירם למתקן לה ואת הכיפין אף הן מתירין ומפספסין ואע"ג דנפיש טרחיהו אבל לא הזירין לא לפספס ולא להתיר דכיון דמעיקרא שתמייהו לאו אוכלא והשתא הוא דמשוי להו אוכלא הי"ל אולודי אוכלא בשבת:

מיטרח באוכלא. בדבר שתחילתו אוכל קודם תיקון זה טרחין ומכשרין לייפותן לה: **הן הן פקיעין הן הן זירין.** שניהן בקשים של שבלים ומה שהתיר בזה התיר בזה ודקתני אבל לא הזירין אפספס קאי:

וה"ק מתירין פקיעי עמיר. דכל זמן שהוא קשור לאו אוכלא הוא ומתירו לשוויי אוכלא ומשום צער בהמה שרי אבל פספס לא דסגי ליה בהתרה ואיתעביד אוכלא ופספוסיה לתענוג בעלמא הוא ומטרח באוכל בדבר שהוא כבר אוכל בלא תיקון זה לא טרחין ומפספסין את הכיפין דארזא דבלאו פספוס לא הוי אוכלא אבל לא את הזירין לפספס אלא להתיר שלשה אגדיהן בפקיעין דהתרת אגדיהן שוויי אוכלא הוא:

אין מרסקין. סיפא דמתניתין היא וחד טעמא:

דרכיכי. כגון חרובין לחין דראויין למאכל בהמה בלא ריסוק וריסוק דידהו לתענוג בעלמא:

משנה

מתירין פקיעי עמיר לפני בהמה,

ומפספסין את הכיפין,

אבל לא את הזירין.

אין מרסקין: לא את השחת,

ולא את החרובין לפני בהמה,

בין דקה ובין גסה.

רבי יהודה:

מתיר בחרובין לדקה.

גמרא

אמר רב הונא:

הן הן "פקיעין", הן הן "כיפין".

"פקיעין" - תרי,

"כיפין" - תלתא.

"זירין" - דארזי.

והכי קאמר:

מתירין פקיעי עמיר לפני בהמה, ומפספסין, והוא הדין לכיפין.

אבל לא את הזירין - לא לפספס ולא להתיר.

אמר רב חסדא:

מאי טעמא דרב הונא?

קא סבר:

למטרח באוכלא - טרחין,

לשוויי אוכלא - לא משויין.

רב יהודה אמר:

הן הן "פקיעין", הן הן "זירין",

"פקיעין" - תרי,

"זירין" - תלתא.

"כיפין" - דארזי.

והכי קאמר:

מתירין פקיעי עמיר לפני בהמה, אבל פספוס - לא,

וכיפין - פספוס נמי מפספסין,

אבל לא הזירין לפספס, אלא להתיר.

אמר רבא:

מאי טעמא דרב יהודה?

קסבר:

שווי אוכלא - משויין,

מטרח באוכלא - לא טרחין.

תנן:

"אין מרסקין את השחת ואת החרובין לפני בהמה, בין דקה ובין גסה".

מאי לאו "חרובין" דומיא ד"שחת",

מה "שחת" - דרכיכי, אף "חרובין" - דרכיכי.

אלמא: לא טרחין באוכלא,

ותיובתיה דרב הונא!

אמר לך רב הונא:

רש"י

דאקושי. קשין כגון שיבשו: **בעילי זוטרי**. עיירים קטנים שאף השחת קשה להם וצריכה ריסוק לשוויי אוכלא:

לדקה אין. דהוה ליה שוויי אוכלא:

לגסה לא. דהוה ליה מטרח באוכלא:

אי אמרת בשלמא. שמע רבי יהודה לת"ק דאמר מיטרח באוכלין אסור ואין מרסקין ברכיכי קאמר אבל שוויי אוכלא שרי היינו דקאמר ליה רבי יהודה חרובין לדקה לית לן למיסר דשוויי אוכלא הוא ואע"ג דרכיכי אלא אי אמרת קסבר ת"ק מיטרח באוכלא שרי שוויי אוכלא אסור ואין מרסקין דקאמר בדאקושי קאמר דשוויי אוכלא הוי:

רבי יהודה מתיר בחרובין לדקה. בתמיה הא כל שכן דלגסה למיטרח באוכלא הוא ושרי הכי הי"ל למיתני ור' יהודה מתיר בחרובין לגסה דהוה ליה מיטרח באוכלא והא ליכא למימר דר' יהודה מפיד דשוויי אוכלא שרי מיטרח באוכלא אסיר דהא ת"ק בדאקושי קאמר וגבי גסה נמי שוויי אוכלא הוא והי"ל למיתני ורבי יהודה מתיר סתמא בין דקה בין גסה ועוד הוה ליה למישרי נמי זירין להתיר ולפספס דשוויי אוכלא נמי הוא:

דדייקא. כוססת יפה ומדקת אוכלין בפיח:

והא מדקתני רישא בין דקה בין גסה שמע מינה דקה ממש. ורבי יהודה את"ק קאי: **את הדלועין**. התלושין ולא דמאכל אדם הן:

אשוני. קשין: **א"נ**. כלבים דקאמר בגורייתא זוטרי דכל נבלה קשה להן: **ומערבין**. התבן והאספסתא יחד והבהמה אוכלת התבן בשביל האספסתא:

תבן בתיבנא סריא. דלא חזיא והשתא משויי לה אוכלא והאי סריא לאו סריא לגמרי דההיא לטינא קיימא ואסורה לטלטל:

לא,

שחת דומיא דחרובין,

מה "חרובין" - דאקושי, אף "שחת" - דאקושי.

היכי משפחת לה?

בעילי זוטרי.

תא שמע:

"דבי יהודה

מתיר בחרובין לדקה.

"לדקה" - אין, לגסה - לא.

אי אמרת בשלמא: תנא קמא סבר: מיטרח באוכלא - לא טרחינן,

שוויי - משוינן, היינו דקא אמר רבי יהודה "החרובין לדקה" נמי שוויי אוכלא הוא.

אלא, אי אמרת: תנא קמא סבר: שוויי אוכלא - לא משוינן, מיטרח באוכלא - מטרחינן,

"דבי יהודה מתיר בחרובין לדקה", כל שכן לגסה!

מי סברת: "דקה" - דקה ממש?

מאי "דקה" - גסה,

ומאי קרי לה: "דקה" - דדייקא באוכלא.

הא מדקתני רישא: "בין דקה ובין גסה", מכילל דרבי יהודה "דקה" - דקה ממש קאמר!

קשיא.

תא שמע:

"מתחבין את הדלועין לפני הבהמה, ואת הנבלה לפני הכלבים" (שבת קנו:).

מאי לאו "דלועין" דומיא ד"נבלה",

מה "נבלה" - דרכיכא, אף "דלועין" - דרכיכי,

אלמא טרחינן באוכלא, ותיבתא דרב יהודה!

אמר לך רב יהודה:

לא, "נבלה" דומיא ד"דלועין",

מה "דלועין" - דאשוני, אף "נבלה" - דאשוניא.

והיכי משפחת לה?

בבשר פילי.

אי נמי,

בגורייתא זוטרי.

תא שמע:

דתני רב חנן מנהרדשא:

"מפרכינן תבן ואספסתא ומערבין".

אלמא: טרחינן באוכלא!

"תבן" - בתיבנא סריא,

"אספסתא" - בעילי זוטרי.

קנהב,

11. קנה, ב

רש"י

מתני'

אין אובסין. מאכילין אותו הרבה על כרחו ותוחבין לו בגרונו ובגמרא מפרש לשון אובסין עושין לה כמין אבוס בתוך מעיה:
 ולא דורסין. שדורס לה בתוך גרונה את השעורין ומיהו לא הוי כל כך כמו אובסין:
 אבל מלעיטין. מפרש בגמרא:
 אין מאמירין. מפרש בגמרא:
 מהלקטין. מפרש בגמרא:
 אין נותנין מים לפני דבורים. מפרש טעמא בגמרא אי משום דאין מזונותיהן עליו שיוצאין ואוכלין בשדה אי משום דמיא באגמא שכיח להו:
 הרדיסאות. על שם מקומן וניזונין בתוך הבית:

גמ'

כי האי גוונא. שיאכילנה כל כך שירחיבו מעיה כאבוס:
 אטענה כורא. על גבה למזונות לדרך לבד שאר משאות:

משנה

אין אובסין את הגמל, ולא דורסין, אבל מלעיטין.
 ואין מאמירין את העגלים, אבל מלעיטין.
 ומהלקטין לתרנגולין,
 ונותנין מים למורסו, אבל לא גובלין.
 ואין נותנין מים לפני דבורים ולפני יונים שבשוכה,
 אבל נותנין לפני אוזין ותרנגולין, ולפני יוני הרדיסיות.

גמרא

מאי "אין אובסין"?

אמר רב יהודה:
 אין עושין לה אבוס בתוך מעיה.

מי איכא כי האי גוונא?

אין, וכדאמר רב ירמיה מד'פתי:
 לדידי חזי לי ההוא טייעא דאכלא כורא,
 ואטעינא כורא.

12. קנה, ב

רש"י

למקום שאינה יכולה להחזיר.
שתוחבו לה לפנים מבית
הבליעה:

בכלי. בתרווד:

דספי בידיים. תוחבו לתוך פיו:
אלא יוני שובך וכו'. בתמיה
ואמאי לא מאי טרחא איכא:

אלא לאו כו'. ומדמהלקטין
דמתניתין למקום שאינה יכולה
להחזיר נמי שרי שמע מינה
מלעוטיין דעגלים וגמלים
למקום שאינה יכולה להחזיר
ושרי אלא דגבי בהמה קרי ליה
הלעטה וגבי עופות קרי ליה
הילקוט ועל כרחך אין מאמירין
דקאסר בכלי הוא:

לעולם מהלקטין דספי ליה
בידיים. ולמקום שיכולה
להחזיר:

אין מזונותן עליך. דשכיחי להו
בדברא:

חזיר אין מזונותן עליך. דארור
יהודי שיגדל חזירים:

מתני' נמי דוקא. דאפילו שדי
קמייחו נמי לא:

"אין מאמירין".

איזו היא 'המראה', ואיזו היא 'הלעטה'?

אמר רב יהודה:

"המראה" - למקום שאינה יכולה להחזיר,
"הלעטה" - למקום שיכולה להחזיר.

רב חסדא אמר:

אידי ואידי למקום שאינה יכולה להחזיר,
והמראה - בכלי,
הלעטה - ביד.

מתיב רב יוסף:

"מהלקטין לתרנגולין, ואין צריך לומר שמלקיטין.
ואין מלקיטין ליוני שובך וליוני עלייה,
ואין צריך לומר שאין מהלקיטין".

מאי "מהלקיטין", ומאי "מלקיטין"?

אילימא: "מהלקיטין" - דספי ליה בידיים,

"מלקיטין" - דשדי ליה קמייחו,

מכלל: דיוני שובך ויוני עלייה - מישדא קמייחו נמי לא?!

אלא לאו: "מהלקיטין" - למקום שאינה יכולה להחזיר,

"מלקיטין" - למקום שיכולה להחזיר,

מכלל: דהמראה בכלי,

ותיבתא דרב יהודה!

אמר לך רב יהודה:

לעולם: "מהלקיטין" - דספי ליה בידיים,

"מלקיטין" - דשדי ליה קמייחו.

ודקא קשיא לך: יוני שובך ויוני עלייה - למישדא קמייחו נמי לא?!

הני - מזונותן עליה,

והני - אין מזונותן עליה.

כדתנא:

"נותניו מזונות לפני כלב, ואין נותניו מזונות לפני חזיר.

ומה הפרש בין זה לזה?

זה - מזונותיו עליה,

וזה - אין מזונותיו עליה".

אמר רב אשי:

מתניתין נמי דיקא:

"אין נותניו מים לפני דבורים ולפני יונים שבשובך,

אבל נותניו לפני אוחזין ולפני תרנגולין ולפני יוני הרדיסיות".

מאי טעמא?

לאו משום דהני - מזונותן עליה,

והני - אין מזונותן עליה?

ולישעמיה, מאי איריא מיא?

אפילו חיטי ושערי - נמי לא!

רפ"י

דשכיחי באגמא. אבל מזונות לא שכיחי להו:
שמזונותיו מועטין. שאין אדם חס עליו לתת לו מזונות הרבה:
כמה תשהה במעיו. דהכלב שאכל בשר מת ומת הכלב בבית תוך ג' ימים מטמא באהל אבל בחייו לא מטמא דטומאה בלועה בבעלי חיים לא מיטמא כדאמר בבהמה המקשה (חולין דף עא:):
שמע מינה. מדקאמר שהקפיד הקדוש ברוך הוא על מזונותיו:
משח אודניה. מעט כמות אוזנו וחוטרא בתריה יכהו במקל מיד שלא יהא מרגילו אצלו:
אבל במתא לא. ליתב ליה מידי אי לאו דידיה הוא:
משום דאתי למסרד. בתריה ויפסידו:
לית דעתיר מחזירא. שכל מאכל ראוי לו ומוצא לאכול ואף מאכילין לו הרבה:
כוותיה דרב יהודה. שהמראה למקום שאינו יכול להחזיר:
פוקס את פיה. נותן חכה לתוך פיה שלא תוכל לסגור פיה:
ומאכילה כרשינין ומים בבת אחת. והמים מבליעין הכרשינין לתוך בית בליעתה על כרחיה:
מאכילה מעומד. נותן לתוך פיה וכל זמן שאינו מרביצה אינו יכול לתחוב כל כך ויכול להחזירה:

אלא: שאני מציא דשכיחי באגמא.

דרש רבי יונה אפיתחא דבי נשיאה:

מאי דכתיב: **"ידע צדיק דין דלים"**⁶⁸² (משלי כט, ז)?

יודע הקדוש ברוך הוא בכלב שמזונותיו מועטין, לפיכך שוהה אכילתו במעיו שלשה ימים.

כדתנן:

"כמה תשהה אכילתו במעיו ויהא טמא?

בכלב - שלשה ימים מעת לעת,

ובעופות ובדגים - כדי שתפול לאור ותשרף" (אהלות יא, ז).

אמר רב המנונא:

שמע מינה: אורח ארעא למשדא אומצא לכלבא.

וכמה?

אמר רב מרי:

משח אודניה, וחוטרא אבתריה.

הני מילי בדברא,

אבל במתא - לא, דאתא למסרד.

אמר רב פפא:

לית דעניא מכלבא,

ולית דעתיר מחזירא.

תניא כוותיה דרב יהודה:

"איזו היא המרצה, ואיזו היא הלעטה?"

"המרצה" - מרביצה, ופוקס את פיה, ומאכילה כרשינין ומים בבת אחת,

"הלעטה" - מאכילה מעומד ומשקה מעומד, ונותנין כרשינין בפני עצמן ומים בפני עצמן."

רש"י

מתניתין מני. דקתני נותן מים לתוך המורסן דנתינת מים לא זהו גיבולו:

אפי' ר' יוסי מודה. דזהו גיבולו:

קלי. קמח של תבואה שנתייבשה כשהן קליות בתנור ואותו קמח לעולם מתוק והוא קמחא דאבשונא ועושין ממנו שתיתא משמן ומים ומלח שמערבין בו:

רבי יוסי בר יהודה היא. (דאי רבי לא מהני ליה שינוי דמנתינת מים מיחייב אפילו במידי דלאו בר גיבול כדאמרין גבי מורסן אבל לרבי יוסי בר יהודה) דאמר עד שיגבל הכא גובלין כלאחר יד כדמפרש ואזיל והנימ הוא דקא משני:

שבחשין. בתרווד דהיינו גובלין:

ושותים זיתום המצרי. דבלאו רפואה נמי משקה הוא דתנן כל המשקין שותה אדם לרפואה (לנגיל דף קט):

בעבה. אין גובלין ברכה בוחשין שאין זו לישה:

13. קנה, ב - קנו, א

"מהלקטין לתרנגולין, ונותנין מים למורסן, אכל לא גובלין".

אמר אביי:

אמריה קמיה דמר:

מתניתין - מני?

ואמר לי: רבי יוסי בר יהודה היא.

דתניא:

"אחד נותן את הקמח ואחד נותן לתוכו מים:

האחרון - חייב,

דברי רבי.

רבי יוסי בר יהודה אומר:

אינו חייב עד שיגבל".

דילמא: עד כאן לא קאמר רבי יוסי בר יהודה התם - אלא קמח דבר גיבול הוא, אכל מורסן, דלאו בר גיבול הוא - אפילו רבי יוסי בר יהודה מודה?

לא סלקא דעתך,

דתניא בהדיא:

"אין נותנין מים למורסן,

דברי רבי.

רבי יוסי בר יהודה אומר:

נותנין מים למורסן".

תנו רבנן:

"אין גובלין את הקלי.

יש אומרים: גובלין".

מאן "יש אומרים"?

אמר רב חסדא:

רבי יוסי ברבי יהודה היא.

והני מילי הוא דמשני.

היכי משני?

אמר רב חסדא:

על יד על יד.

"ושוין שבחשין את השתית בשבת,

ושותים זיתום המצרי".

והאמרת: "אין גובלין"!

לא קשיא:

הא - בעבה,

הא - ברכה.

והני מילי הוא דמשני.

קנו, א

רש"י

בחול נותן החומץ כו'. כלומר כן דרכו בחול:
לגבלא דבי נשיה. שומר בהמות אביו ומגבל מאכלן:
דקא גביל. מורסן ע"י שינוי:
בטש ביה. דהא לכולי עלמא אבל לא גובלין תנן:
גובלין. מורסן ע"י שינוי כדמפרש ואזיל והוא דקא משני:
ולא מספין. לתורי אין מאמירין אותן:
ודלא לקיט בלישניה. עגל קטן שעדיין לא לומד לאכול:
והני מילי. דאמרן דמותר לגבל מורסן:
שתי וערב. פעם אחת מוליד המקל שתי ופעם אחת ערב:
מנערו לכלי. והוא מתערב מאליו:
אפינקסיה. לוחות קשורות זו עם זו כאותן של סוחרים:: מהו לפרק. לתת מתוך כלי שלפני בהמה ז"ו ולתת לפני חברתה:
חדא קמי חדא. מילתא באפי נפשה היא חדא מדה שרגילין לתת לפני בהמה מותר לתת לפני בשבת וכן תרתי קמי תרתי האוכלות באבוס אחד:
אבל תלתא קמי תרתי. הואיל ובחול לא יהיב להו כי האי הוי טרחא דלא צריך וכיש תרתי קמי חדא:

היכי משני?

אמר רב יוסף:

בחול - נותן את החומץ ואחר כך נותן את השתית,
 בשבת - נותן את השתית ואחר כך נותן את החומץ.

לוי בריה דרב הונא בר חייא אשפכיה לגבלא דבי נשיה דקא גביל, וספי ליה לתוריה.
 בטש ביה.

אתא אבוה אשפכיה,

אמר ליה: הכי אמר אבוה דאמך משמיה דרב,

ומנו?

רבי ירמיה בר אבא.

גובלין ולא מספין, ודלא לקיט בלישניה - מלקיטין⁶⁸³ ליה.

והני מילי הוא דמשני.

היכי משני?

אמר רב ימר בר שלמיא משמיה דאבוי:
 שתי וערב.

והא לא מערב שפיר!

אמר רב יהודה:

מנערו לכלי.

כתוב אפינקסיה דזעירי:

אקרית קדם רבי:

ומנו?

רבי חייא.

מהו לגבל?

אמר: אסור.

מהו לפרק?

אמר: מותר.

אמר רב מנשיא:

חד קמי חד,

תרי קמי תרי - שפיר דמי.

תלתא קמי תרי - אסור.

רב יוסף אמר:

קב, ואפילו קביים.

עולא אמר:

כור, ואפילו כוריים.

⁶⁸³ על פי דקדוקי סופרים ועוד.

רש"י

אמרית קמיה רבי. רבי לוי
 משתעי דהוא אמר קדם רבי על
 הנך אינשי דגבלין שתיתא:
מדר' יוסי בר יהודה. בר
 פלוגתיה דהוה שרי לעיל אף
 בעבה ועל ידי שינוי והיו נוהגין
 כמותו:

כתוב אפינקסיה דלוי:
 אמרית קדם רבי,
 ומנו?

רבינו הקדוש,

על דהו גבלין שתיתא בבבל,
 והוה צוח רבי,
 ומנו?

רבינו הקדוש,

על דהו גבלין שתיתא,
 ולית דשמיע ליה,
 ולית חילא בידיה למיסר, מדרבי יוסי ברבי יהודה.

14. קנו, א

כ"י

האי מאן דבחד בשבא. הנולד באחד בשבת :
 יהא גבר ולא חדא ביה. יהא אדם שלם במדה אחת יהא ולא אחת בו ממדה אחרת ולקמן מפרש לה ואזיל :
 והוא ריש גנבי. דמאן דבחד בשבא יהא ראש כמו שהיום ראש למעשה בראשית מיהו שמע מינה דנולדים בו צדיקים ורשעים :
 דאיפליגו מיא. כך הוא יבדל מכל אדם :
 זנאי. נואף :
 דאיברו ביה עשבים. דכתיב (בראשית א) תדשא הארץ והוא דבר שפרה ורבה מאד וממהר לגדל ולצמוח דהוא ענין פריצות אשווייא {אישוייא: לסטות מהדרך, לחרוג מהקו, לפרוץ גדר} בלע"ז [לי"א] דלא כתיב למיניהו בעשבים בצוויים (ועוד) שיוצאין בערבוביא ויונקין זו מזו :
 ונהיר. זיוותן :
 דאיתלו ביה מאורות. וכתיב ותורה אור :
 דאיברו ביה דגים ועופות. שאין טורחין לאוכלין אלא ניזונים בחסדו של הקב"ה :
 חזן. מחזר אחר מצות :
 חזון במצות. שכן דרך ע"ש לחזר אחר מצות שבת : וקדישא רבה יתקרי שיהא פרוש וקדוש דכתיב (שמות כ) ויקדשהו :

כתיב אפינקסיה דרבי יהושע בן לוי:
 האי מאן דבחד בשבא - יהי גבר ולא חדא ביה.

מאי "ולא חדא ביה"?

אילימא: ולא חד לטיבו - והאמר רב אשי:
 אָנא בְּחַד בְּשַׁבָּא הוּא!

אָלָא: לאו חדא לבישו.

והאמר רב אשי:
 אָנא ודימי בר קקוזתא הווינן בחד בשבא,
 אָנא - מְלָה,
 והוא - הוה ריש גנבי!

אָלָא: אי כולי לטיבו, אי כולי לבישו.

(מאי טעמא?)

דאיברו ביה אור וחושך.

האי מאן דבתרי בשבא - יהי גבר רגון.

מאי טעמא?

משום דאיפליגו ביה מיא.

האי מאן דבתלתא בשבא - יהי גבר עתיר,
 וזנאי יהא.

מאי טעמא?

משום דאיברו ביה עשבים.

האי מאן דבארבעה בשבא - יהי גבר חכים ונהיר.

מאי טעמא?

משום דאיתלו ביה מאורות.

האי מאן דבחמשה בשבא - יהי גבר גומל חסדים.

מאי טעמא?

משום דאיברו ביה דגים ועופות.

האי מאן דבמעלי שבתא - יהי גבר חזון.

אמר רב נחמן בר יצחק:
 חזון במצות.

רָשׁ"י

אמר להו רבי חנינא. לתלמידים שקראו פנקסו של ר' יהושע: **מזל שעה.** ז' מזלות הן המשמשין את השעות חנכ"ל שצ"ם חמה היינו חמה ממש והוא אחד מן המזלות וכן לבנה והשאר הוויין כוכבים: **זיותן.** כשמש המאיר: **אכיל מדיליה.** כשמש שאינו מסיג גבול רעהו למשול בלילה: **ורזוהי גליין.** אין לו רשות לכסות סודו ונסתרותיו אלא כשמש הזה שהוא פומבי לכל: **דתלי ביה נורא.** אש תלוי באותו מזל יצר של תשמיש בוער כתנור: מזל כוכב הוא סופר של מזל חמה לכתוב דרך הילוכו ותקופותיו ומצוי אצלו תמיד: **סביל מרעין.** כלבנה זו שמתנוונה והולכת: **בנאי וסתיר.** כלבנה זו שגדילה ומתמעטת: **אכיל לא דיליה.** כלבנה המסגת גבול החמה למשול אף ביום: **ורזוהי כסיין.** כלבנה שאינה מאירה: **דבשבתאי.** מזל כוכב ששמו שבתאי: **בטלין.** כמו לא ישבותו (בראשית ח): **צדקן במצות.** צדקה לעניים דקרי ליה מצוה (בבב) לשון אגדה: **גנבא.** ליסטים ההורג נפשות: **אומנא.** מקיז דם: **עניש.** בני אדם העוברין על דבריו:

האי מאן דבשבתא יהי - בשבתא ימות, על דאחילו עלוהי יומא רבא דשבתא.

אמר רבא בר רב שילא: וקדישא רבא יתקרי.

אמר להו רבי חנינא: פוקו אמרו ליה לבר ליואי: לא מזל יום גורם, אלא מזל שעה גורם.

האי מאן דבכמה - יהי גבר זיותן. יהי אכיל מדיליה ושתיה מדיליה, ורזוהי גליין, אם גניב - לא מצלח.

האי מאן דבכוכב נוגה - יהי גבר עתיר וזנאי יהי.

מאי טעמא?

משום דאיתיליד ביה נורא.

האי מאן דבכוכב - יהי גבר נהיר וחפים, משום דספרא דחמה הוא.

האי מאן דבלבנה - יהי גבר סביל מרעין, בנאי וסתיר, סתיר ובנאי, אכיל דלא דיליה, ושתיה דלא דיליה, ורזוהי כסיין. אם גנב - מצלח.

האי מאן דבשבתאי - יהי גבר מחשבתיה בטלין.

ואית דאמר: כל דמחשבין עליה בטלין.

האי מאן דבצדק - יהי גבר צדקן.

אמר רב נחמן בר יצחק: וצדקן במצות.

האי מאן דבמאדים - יהי גבר אשיד דמא.

אמר רב אשי: אי אומנא, אי גנבא, אי טבחא, אי מוהלא.

אמר רבה: אנא במאדים הואי!

אמר אבוי: מר נמי עניש וקטיל.

15. קנו, א

רש"י

מזל מחכים. לפי המזל היא החכמה כדאמר דבחמה נהיר וחכים ויש מזל לישראל שאין תפלה וצדקה משנה את המזל: **אין מזל לישראל.** דעל ידי תפלה וזכות משתנה מזלו לטובה: **איצטגנינות.** חכמות המזלות: **צא מאיצטגנינותיך.** היינו דכתיב ויוצא אותו החוצה חוץ מאיצטגנינותו: **דקאי צדק.** שהוא מזל שלך: **במערב.** שהוא מקום מצונו ואין ראוי להוליד כך מצאתי בהש"ס רבינו הלוי: **במזרחו.** שהוא מקום חוס: **צדק.** הקבי"ה קראו להביאו למזרח: **לרגלו.** בשבילו: **אבלט.** שם חכם נכרי היה וחווה בכוכבים: **אזיל ואתי.** דאין מזל לישראל ויועיל לו תפלה: **בתרתי גובי.** בשתי חתיכות שקצצו עם הקנים בלא יודע: **מרמינן בהדדי.** מטילין פת [לסל] לכל החבורה כאחד ואוכלין יחד והאחד גובה מכולן: **אנא קאימנא ומרמינא.** אגבה ואשים בסל: **שוואי נפשאי כמאן דשקלי מיניה.** עשיתי עצמי כגובה ממנו ונתתי משלי חלקו: **לא ממייתה משונה.** ומיהו מיתה הגונה ימות אלא ממייתה עצמה מצלת ונותנת חיים: **כלדאי.** חוזים בכוכבים: **דצתא.** תחבתה:

למכבתא. [אישפינגלייז] **אישפינגל"א:** סיכה [בכמה כת"י המלה חסרה, ובאחדים יש כאן מלה אחרת: נושק"א - ראה לעיל נד. ו-נז.]] בלע"ז [נושקא של זהב שיש כמו טס בראשה:

איתמר:

רבי הנינא אומר:

מזל מחכים, מזל מעשיר, ויש מזל לישראל.

רבי יוחנן אומר:

אין מזל לישראל.

ואזדא רבי יוחנן לטעמיה,

דאמר רבי יוחנן:

מניין שאין מזל לישראל?

שנאמר: "כה אמר ה': אל דרך הגוים אל תלמדו ומאתות השמים אל תתתו,

כי יחתו הגוים מהמה" (ירמיה י, ב) - גוים "יחתו", ולא ישראל.

ואף רב סבר: אין מזל לישראל,

דאמר רב יהודה אמר רב:

מניין שאין מזל לישראל?

שנאמר: "ויצא אתו החוצה"⁶⁸⁴ (בראשית טו, ה),

אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא:

רבונא של עולם, "בן ביתי יורש אתי"⁶⁸⁵ (בראשית טו, ג).

אמר לו: לאו, "כי אם אשר יצא ממעיך"⁶⁸⁶ (בראשית טו, ד).

אמר לפניו: רבונא של עולם, נסתכלתי באיצטגנינות שלי, ואיני ראוי להוליד בן!

אמר ליה: צא מאיצטגנינות שלך, שאין מזל לישראל!

מאי דעתך?

דקאי צדק במערב?! מהדרנא ומוקמינא ליה במזרח.

והיינו דכתיב: "מי העיר ממוזרח צדק יקראהו לרגלו"⁶⁸⁷ (ישעיה מא, ב).

קנו, ב

ומדשמואל, נמי - אין מזל לישראל.

דשמואל ואבלט הוו יתבי, והוו קאזלי הנך אינשי לאגמא.

אמר ליה אבלט לשמואל: האי גברא - אזיל ולא אתי, טריק ליה חיויא ומיית.

אמר ליה שמואל: אי בר ישראל הוא - אזיל ואתי.

אדיתבי, אזיל ואתי, קם אבלט שדיה לטוניה, אשפח ביה חיויא דפסיק ושדי בתרתי גובי.

אמר ליה שמואל: מאי עבדת?

אמר ליה: כל יומא הוה מרמינן ריפתא בהדי הדדי ואכלינן.

האידנא הוה איכא חד מינן דלא הוה ליה ריפתא, הוה קא מיכסף.

אמינא לה: אנא קאימנא וארמינא.

כי מטאי לגביה, שואי נפשאי כמאן דשקילי מיניה, כי היכי דלא ליכסף.

אמר ליה: מצוה עבדת.

נפק שמואל ודרש: "וצדקה תציל ממות"⁶⁸⁸ (משלי י, ב) - ולא ממייתה משונה, אלא ממייתה עצמה.

ומדרבי עקיבא, נמי - אין מזל לישראל.

דרבי עקיבא הויה ליה ברשא, אמרי ליה כלדאי: ההוא יומא דעייל לבי גנא - טריק לה חיויא, ומיתא.

הוה דאיגא אמילתא טובא.

ההוא יומא שקלתה למכבנתא, דצתא בגודא, איתרמי איתיב בעיניה דחיויא.

לצפרא כי קא שקלה לה, הוה קא סריד ואתי חיויא בתרה.

⁶⁸⁴ ויצא אתו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספר המוכבים אם תוכל לספר אתם ויאמר לו מה יהיה זרעך

⁶⁸⁵ ויאמר אברהם הן לי לא נתתה זרע והנה בן ביתי יורש אתי

⁶⁸⁶ והנה דבר ה' אליו לאמר לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך

⁶⁸⁷ מי העיר ממוזרח צדק יקראהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים ידד יתן בעפר הרבו כקש נדף קשתו

⁶⁸⁸ לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות

רש"י

ריסתנאי. אמנשטריישוין
 {אמינישטריישוין: מנה,
 משאת [כפי הנראה, הגרסה
 הנכונה כאן ובברכות מב. היא
 דישתנא, כמו שם נ:]} :
ובעי רחמי. בקש רחמים שלא
 ישלוט בדך יצר הרע:
קיבורא. אשכול תמרים והדקל
 לא שלו היה:

אמר לה אבונה: מאי עבדת?
 אמרה ליה: בפניא אתא עניא קרא אבבא, והווי טרידי פולי עלמא בסעודתא, וליכא דשמעיה.
 קאימנא, שקלתי לריסתנאי דיהבית לי, יהבתיה ניהליה.
 אמר לה: מצוה עבדת.

נפק רבי עקיבא ודרש: "וצדקה תציל ממות" (משלי י, ב) - ולא ממיתה משונה, אלא ממיתה עצמה.

ומדרב נחמן בר יצחק, נמי - אין מזל לישראל.

דאימיה דרב נחמן בר יצחק אמרי לה כלדאי:
 בריך - גנבא הוה.

לא שבקתיה גלויי רישיה.

אמרה ליה: כסי רישיה, כי היכי דתיהוי עלך אימתא דשמעיה, ובעי רחמי.
 לא הוה ידע אמאי קאמרה ליה.

יומא חד יתיב קא גריס תותי דיקלא, נפל גלימא מעילויה רישיה, דלי עיניה חזא לדיקלא,
 אלקמיה יצריה, סליק, פסקיה לקיבורא בשיניה.

16. קנו, ב - קנז, א

רש"י

מתני'

את הדלועין. התלושין ומיהו
סתמן לאו למאכל בהמה קיימי
אלא לאדם:
ואת הנבלה. שנתנבלה היום
ובין השמשות היתה עומדת
לאדם ואפי"ה מחתכין:

גמ'

כר"ש. דלית ליה מוקצה:

מדכרכי דזוזי. מחצלות
העשויות לספינות לכסות
פרקמטיא שבתוכן. זוזי ספינות
בלשון ארמי כך מצאתי
בתשובת הגאונים:

כי הוּוּ מיייתי טריפתא לקמיה.
בהמה שנולד בה. ספק טרפות
וצריכה להוראת חכם:
אקלקילתא על האשפה שאם
יראנה טריפה יניחה שם:

ואפילו לכלבים לא חזיא.
דנשחטה היום ולא יוכלו
לטלטל כרבי יהודה:

תרגמא זעירי. במסכת ביצה
בבהמת קדשים דאסורה בהנאה
ולא חזיא לכלבים הא דחולין
שפיר דמי להאכילה לכלבים:

אין מבקעין עצים מן הקורות:
סואר של הקורות המוקצות
וסדורות לבנין: ולא מן קורה.
הישנה שנשברה היום ומהשתא
להסקה קיימא ואפי"ה אסור
הואיל ובין השמשות לא איתכן
להכי:

מתחילין. להסיק בערימות התבן
קא סלקא דעתך בתיבטא סריא
דסתמיה להסקה:

אבל לא בעצים שבמוקצה.
שהניחם ברחבה שאחורי ביתו
והקצם לימות הסתיו. מוקצה
רחבה שאחורי בתים שהקצה
אחורי ביתו להכניס שם דבר
לאוצר:

משנה

מחתיבין את הדלועין לפני הבהמה, ואת הנבלה לפני הכלבים.

רבי יהודה אומר:

אם לא היתה נבלה מערב שבת - אסורה,

לפי שאינה מן המוכן.

גמרא

איתמר: (ער"ל שח"ז - סימן)

אמר עולא:

הלכה כרבי יהודה.

689

ואף רב סבר:

הלכה כרבי יהודה.

מדכרכי דזוזי, דרב אסר,

ושמואל שרי.

ואף לוי סבר:

הלכה כרבי יהודה.

כי הא דלוי כי הוּוּ מיייתי טריפתא לקמיה ביומא טבא - לא הוּוּ חזי לה,

אָלָא כי יתיב אקילקליתא,

דאמר: דילמא לא מתפשרא, ואפילו לכלבים לא חזיא.

ושמואל אמר:

הלכה כרבי שמעון.

ואף זעירי סבר:

הלכה כרבי שמעון.

דתנן:

"בהמה שמתה - לא יזינה ממקומה" (ביצה כז:),

ותרגמא זעירי:

בבהמת קדשים,

אבל בחולין - שפיר דמי.

ואף רבי יוחנן אמר:

הלכה כרבי שמעון.

ומי אמר רבי יוחנן הכי?!

והא אמר רבי יוחנן:

הלכה כסתם משנה,

ותנן:

"אין מבקעין עצים:

מן הקורות,

ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב!"

רבי יוחנן, שהוא כרבי יוסי בר יהודה מתני לה.

תא שמע:

"מתחילין בערימת התבן, אבל לא בעצים שבמוקצה!"

קנו, א

רס"י

בארזי ואשוחי. ארז זכר וארז נקבה שעומדין לבנין :
משקין. אורחא דמילתא נקט משום סירכא דמשכא שתהא נוחה להפשיט :
מדבריות. שרועות באפר תמיד ולנות בתוך התחום :
סתמא אחרינא. בית הלל חשיב כסתמא :
כל הכלים ניטלין. ואפי' מלאכתן לאיסור ורבי שמעון היא :
חוץ מן המסר הגדול. מגירה שהיא לאומנין לקוף בה עצים ומוקצה מחמת חסרון כיס הוא שלא ישתברו חריצים שהוא עשוי כסכין מלא פגימות :
ויתד של מחרשה. החופר את הקרקע קולטר"א {קנקן של מחרשה (היתד הפולחת את הקרקע)} בלע"ז :

התם - בארזי ואשוחי, דמוקצה מחמת חסרון כיס, אפילו רבי שמעון מודה.

תא שמע:

"אין משקין ושוחטין את המדבריות, אבל משקין ושוחטין את הביתות!"

רבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח:

"בית שמאי אומרים:

מגביהין מעל השלחו עצמות וקליפין,

ובית הלל אומרים:

מסלק את הטבלה כולה ומנערה" (שבת קמג,א).

ואמר רב נחמן:

אנו אין לנו אלא:

בית שמאי - כרבי יהודה,

ובית הלל - כרבי שמעון.

פליגי בה,

רב אחא ורבינא:

חד אמר: בכל השבת כולה - הלכה כרבי שמעון, לבר ממוקצה מחמת מיאוס,

ומאי ניהו?

גר ישן.

וחד אמר: במוקצה מחמת מיאוס נמי הלכה כרבי שמעון, לבר ממוקצה מחמת איסור,

ומאי ניהו?

גר שהדליקו בה באותה שבת,

אבל מוקצה מחמת חסרון כיס - אפילו רבי שמעון מודה.

דתנן:

"כל הכלים - ניטלין בשבת,

חוץ ממסר הגדול, ויתד של מחרשה" (שבת קכג:).

17. קנז, א

רש"י

מתני'

מפירין בעל לאשתו:

ונשאלין לחכם:

שהו לצורך השבת. כגון שנדר

שלא לאכול [היום]:

ופוקקין את המאור. כרבנן

דאמרי (לעיל דף קכה): פוקקין

פקק החלון:

ומודדין את המקוה. במדה

שיהא שם עמוק שלש אמות

מים ורוחב אמה על אמה:

ואת המטלית. שתהא שלש על

שלש אצבעות כגון אם היתה

טמאה ונגעה בטהרות:

בטפיח. פך של חרס וחבירו

בפי"ז (דף קכה): זמורה שהיא

קשורה בטפיח ממלאין בה

בשבת:

מקידה. כלי חרס:

לידע אם יש בגיגית פותח טפח.

בגמרא מפרש לה:

וקושרין. קשר שאינו של קיימא

אפילו לכתחילה: ומודדין

להתלמד על דבר הוראה:

גמ'

איבעיא להו הפרה. דמתניתין

בין לצורך [בין שלא לצורך]

השבת דגבי הפרה ביום שמעו

כתיב (במדבר ל) ואם לא מיפר

האידינא שוב אינו מיפר:

ושאלה לצורך אין שלא לצורך

לא. דיכול לישאל למחר ומשום

הכי מפליג להו מהדדי ולא קתני

מפירין ונשאלין לנדרים שהן

לצורך השבת דלא קאי לצורך

אלא אשאלה:

בית דין. חכם:

הכי גרסי' ל"א איבעיא להו

(במסכת נדרים דף עז.) לצורך

אתרוייהו קאי. אהפרה

ואשאלה אבל הפרה שלא לצורך

לא אלמא הפרת נדרים מעת

לעת וזה ששמע בשבת יכול

להפר משתחשך בתוך מעת לעת

של שמיעה הלכך שלא לצורך

לא שרינן בשבת:

כל היום. עד שתחשך ותו לא

ואפילו שמע סמוך לחשיכה

הלכך אפי' שלא לצורך שאם לא

יפר עכשיו לא יפר עוד:

משנה

מפירין נדרים בשבת,

ונשאלין לנדרים שהו לצורך השבת.

ופוקקין את המאור,

ומודדין את המטלית,

ומודדין את המקוה.

ומעשה בימי אביו של רבי צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית.

שפקקו את המאור בטפיח,

וקשרו את המקידה בגמי, לידע אם יש בגיגית פותח טפח אם לאו,

ומדבריהם למדנו, שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת.

גמרא

איבעיא להו:

הפרה: בין לצורך, ובין שלא לצורך,

ושאלה: לצורך - אין,

שלא לצורך - לא.

ומשום הכי קפליגיהו מהדדי,

או דילמא:

הפרה נמי: לצורך - אין,

שלא לצורך - לא,

והא דקא פליג להו מהדדי - משום: דהפרה - אין צריך בית דין,

ושאלה - צריכה בית דין?

תא שמע:

דתני זוטרי דבי רב פפא:

"מפירין נדרים בשבת - לצורך השבת".

"לצורך השבת" - אין,

"שלא לצורך השבת" - לא.

לישנא אחרינא:

איבעיא להו:

"לצורך" - אתרוייהו קתני, ושלא לצורך - לא,

אלמא: הפרת נדרים - מעת לעת,

או דילמא:

כי קתני "לצורך" - אשאלה הוא דקתני,

אבל הפרת נדרים - אפילו שלא לצורך,

אלמא: הפרת נדרים - כל היום?

תא שמע:

דתני רב זוטרי דבי רב פפי:

"מפירין נדרים בשבת - לצורך השבת".

"לצורך השבת" - אין,

שלא לצורך השבת - לא,

אלמא: הפרת נדרים מעת לעת.

אמר רב אשי:

והאנן תנן:

"הפרת נדרים - כל היום,"

רָט"י

לצורך השבת. אלמא הפרת נדרים מעת לעת של שמיעה הלכך שלא לצורך לא מדלא שרי אלא לצורך:
להקל ולהחמיר. כלומר פעמים שיש שהות גדול ופעמים שאינו אלא מעט:

וְיֵשׁ בְּדַבַּר לְהַקֵּל וּלְהַחְמִיר,

בְּיִצְדָּה?

נְדָרָה לַיְלֵי שַׁבָּת - מִיִּפְר לַיְלֵי שַׁבָּת וַיּוֹם הַשַּׁבָּת עַד שֶׁתִּחְשֵׁק.

נְדָרָה עִם חֲשֵׁכָה - מִיִּפְר עַד שֶׁלֹּא תִחְשֵׁק,

שָׂאֵם לֹא הִפֵּר מִשְׁחֲשֵׁכָה - אֵינּוּ יִכּוֹל לְהִפָּר" (נדרים עו:)

תנאי היא,

דְּתִנְיָא:

"הַפֵּרֶת נְדָרִים - כָּל הַיּוֹם.

רַבִּי יוֹסֵי בֶר יְהוּדָה וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמְרוּ:

מֵעַת לַעַת."

רש"י

איבעיא להו. הא דקתני נשאלין
לנדרים שהן לצורך :
כשלא היה לו פנאי. לשאל.
מערב שבת קאמר או אפילו
כשהיה לו פנאי :

18. קנז, א

"וְנִשְׁאַלִים לְנִדְרִים".

איבעיא להו:
כִּשְׁלֵא הָיָה לוֹ פְּנָאֵי,
או דְלָמָא:
אִפִּילוּ הָיָה לוֹ פְּנָאֵי?

תא שְׁמַע:
דְּאִזְדַּקִּיקוּ לִיָּה רַבֵּנּוּ לְרַב זִוְמַרְיָא בְּרִיה דְּרַב זִירָא וְשָׂרוּ לִיָּה נְדָרִיָּה,
וְאָף עַל גַּב דְּהָוָה לִיָּה פְּנָאֵי.

רש"י

הילקטי קטנה. שביל קטן בין שני בתים:

וגיגית סדוקה מונחת על גביו. והמת מוטל בהילקטי תחת הגיגית [כנגד] הסדק ולפני מות המת פקקו בשבת המאור בטפיח שמא אין בסדק הגיגית פותח טפח ונמצא המת מוטל באהל שאין לו מקום לצאת דרך מעלה וחור שבין שני בתים מכניס את הטומאה לצד שני במלא אגרוף לפיכך שתמוהו בכלי חרס וגבו כנגד ההילקט וכלי חרס אינו מטמא מגבו וחוצץ:

וקשרו מקידה. שהיא רחבה טפח:

בגמי לידע. אם תכנס בסדק הגיגית ובמסכת אהליות (פ"י) שנינו (דאין) חילוק בארובה שבתוך הבית וטומאה מקצתה כנגד ארובה ומקצתה בתוך הבית בין יש בארובה פותח טפח לאין בארובה פותח טפח ואני לא יכולתי להבין בו ולהכי נקט גמי שראוי למאכל בהמה ולא מיבטל ליה להיות קשר של קיימא דמנתק כשיבש:

19. קנז, א-ב

"שפקו את המאור בטפיח, וקשרו את המקידה בגמי."

אמר רב יהודה אמר רב:

הילקטי קטנה היתה בין שני בתים,

וטומאה היתה שם ^ וגיגית סדוקה מונחת על גבן.

ופקקו את המאור בטפיח, וקשרו את המקידה בגמי,

לידע אם יש שם בגיגית פותח טפח אם לאו.

קנז, ב

רש"י

באוונא. בגיגית מלאה מים:
מתעסק. שלא לצורך אלא
לאיעסוקי בעלמא:

20. קנז, ב

"ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדיו וקושרין בשבת."

עולא איקלע לבי ריש גלותא.
חזייה לרבה בר רב הונא דיתיב באוונא דמיא וקא מושח ליה.

אמר ליה:
אימר דאמרי רבנן - מדידה דמצוה, דלאו מצוה - מי אמור!?

אמר ליה:
מתעסק בעלמא אנא.

הדרן עלך מי שהחשיך
וסליקא לה מסכת שבת